

KLIŠEEPIDU

KADRI KÕUSAAR

Peeter Urbla „Stiilipidu“ tahab anda realistlikku, ühiskonnakriitilist ülevaadet hetke (Eesti) olukorrast, ja seda läbi kerge huumoriprisma. Vaatamata sellele või just selle tõttu, et kaasatud on rohkesti klišeetid, on tulemus keskpärase.

Pisarad, naer, värviline taust, lopsakad kostüümid, punased huuled ja lobi-sevad naised – kõlab nagu **Pedro Almodóvar**. Aga mis on Almodóvaril olemas ja Urblal puudu, on tegelaste eneseironia, kelmikad inimlikud vinnid. Kui

juba grotesk, siis täiega. Kui Urbla oleks olnud almodóvarlikum, vabam, lennukam, oleks tulemus põnevam välja kukkunud. Filmi parim stseen on Alice'i (**Maarja Jakobson**) kohtumine lõbumajapidajannaga (**Rita Raave**); siin oli almodóvarlikku särtsu, soojust ja salapära, mitte mingit pastakast imetud kildu.

Operaatori, helilooja ja kunstniku tööd saab „Stiilipeos“ ainult kiita. Samuti nii mõndagi näitlejat, eriti muidugi Maarja Jakobsoni, kes tõesti mõjub ekraniil usutavalt ja orgaaniliselt. Mis

„Stiilipidu“. Alice (Maarja Jakobson) kannab kostüüme stangedele.

„Stiilipidu“.
Alice
(Maarja
Jakobson) ja
Andres
(Meelis
Rämmeld)
ööstseenis.

puudutab üldtempot – film oleks võitnud, kui ta poleks olnud mitte 1:50, vaid 1:30 pikkusega (eriti taotletavas humoorika draama žanris).

„Stiilipidu“ kubiseb klišeedest: „head“ naised *versus* „pahad“ mehed, „head“ vaesed *versus* „pahad“ kapitalistid, hea puutöömees *versus* paha muutöömees; riiete vahetus võrdub sisemuse vahetusega; lollid poliitikud jne. Ja siis tundsin ma veel mingit jaburat *girl power* nooti. Meile tahetakse öelda, et see on juba *a priori* eriline asi, et keegi midagi teeb (habras naine üritab rentida ruume, teha remonti jne). Eeltingimusena võetakse naisteajakirjalikku suhtumist *à la* „kuigi ma olen harimatu ja väheste teadmistega, olen ma ikkagi šeff, sest ma lihtsalt olen naine, ja kujutage ette, ma veel teen ka midagi“.

Kuulu järgi põhineb Urbla idee tõestisündinud lool, kuidas mõned tegelannad paar aastat tagasi analoogse kostüümiäriga alustasid ja kõrbesid, sest nad olid ikka tõesti liiga naiivsed. Naiivsus kajastub ka Urbla karakterites – see oleks ju okei – , aga paraku kajastub naiivsus kogu filmis, vahest selle tõttu, et klišeed ongi jäetud lihtsalt klišeedeks – primitiivseks ja igavaks. Nendest pole tehtud ootamatuid pöörded või huumorimeelseid kurve ning veidi peene-

ma maitsega vaatajat hakkab see kõik tüütama. Tõesti ei viitsi enam olla sotsialismi tarbija: kel vähegi pistmist reaaleluga, teab, et kõik ärimehed ei ole matslikud puupead, jne. Kas Urbla üritab filmile saada mass-vaatajaskonda ja seetõttu viskab letti massile kõige meelepärased klišeed? Kuidagi peab ju suutmatu enamiku eneseteadvust tõstma, ja Urbla näib siinkohal olevat õppinud kommunistidelt.

Mitmest kohast kumab läbi sõnum: peale rahateenimise on veel teisigi asju, inimene ei tohi umbe joosta, ja kusagil on veel armastus ja sõprus. Need on n-ö head klišeed, aga ka neid oleks võinud kuidagi uudsemalt esitada.

Juhiksin tähelepanu stseenile, kus Ada (**Anne Reemann**) tunnistab oma mehele (**Hannes Kaljujärvi**), et hakkas käima autojuhikursustel, et rool ei oleks kogu aeg mehe käes. Dialoogist ilmneb, et Ada pole kunagi varem autojuhilube taotlenud (kuigi mees pole talle seda keelanud) ja et kõik vara on mehe nimel. See kõik on esitatud n-ö Ada vaatevinklist, justkui vaataja peaks talle kaasa tundma, kuigi ma ei saa aru, miks. Ja mis on üllatusväärset selles, et üks osapool teenib rohkem? Sel juhul on muidugi omand selle teeninud inimese nimel, aga kuna abielus on nagunii ühis-

Operaator Mait Mäekivi, helioperaator Olger Bernadt, režissöör Peeter Urbla, operaatori assistent Mart Taniel, režissööri assistent Ralf Siig ja rekvisiitor Margus Mänd „Stiilipeo“ võtetel.

omand, siis vahet ju pole. Ühesõnaga, pseudoprobleem. Ja miks Ada oma sümpaatse mehe nii järsku ja jaburalt maha jätab, jääb selgusetuks.

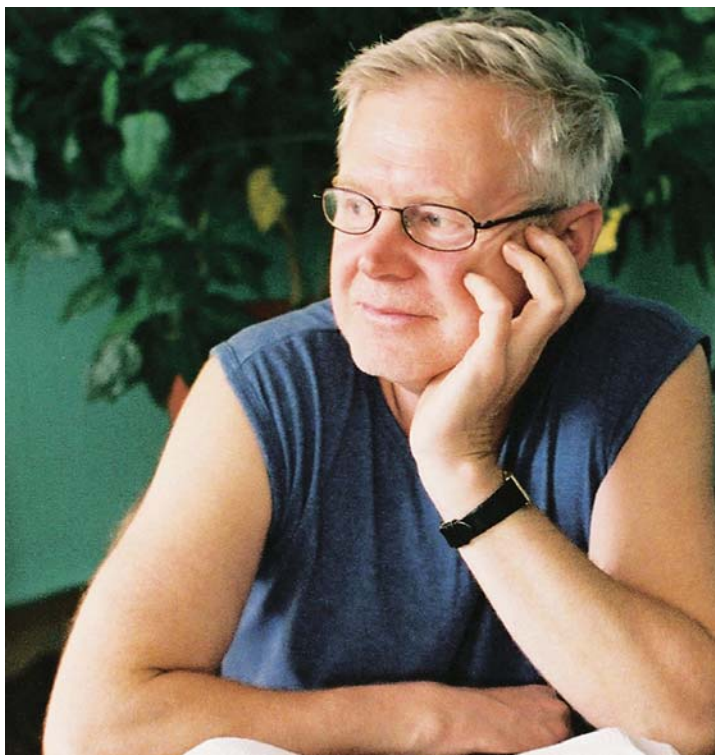
Täiesti üleaarne oli kõik vürst Gabrieliiga seonduv (väljaspool Eestit ei tööta need stseenid üldse ja ei tööta isegi Eestis, sest... tegu on lihtsalt venitatud palaganiga). Teiseks nn „kultuurse“ mehe kild – kas see koht peab olema naljakas või markeerima lakkavat juhumust? Igatahes on asi selgelt üle mängitud ja üle kirjutatud. Ebaloomulik oli ka filmi lõpus ilmnev ingel. (Kas vihje **Wim Wendersi „Berliini taevale“**? Kuigi vaevalt.) Ja **Evelin Pangi** kehastatud kergemeelse tšiki muundumine tramimijutlustajaks. Jälle liiga kasutatud „muutumine“, ta oleks võinud siis kas või kuskil poes sente lugeda, oleks olnud loomulikum ja tüüpilisem, kuna filmis jahiti just neid omadusi.

Ehk oli stsenaarium liiga laialivalgus? Oleks võinud valida ühe peategelase (Maarja Jakobson) ja keskenduda rohkem talle, mängida rohkem lahti viljakas võõrasisa juhtum. Oleks ja oleks...

Ei saa öelda, et tulemus oleks kehv. Samas ei saa ka öelda, et tulemus oleks hea. Niisiis rahuldav. Kui telekast tuleb, vaadake. Aga kinos võite kärsituks muutuda.

P. S. Samas leidub inimesi, kes loevad kaanest kaaneni läbi kogu naisteajakirja. Mina leian naisteajakirjast paar lugemisväärset artiklit ja sedagi siis, kui see lausa nina alla vedelema satub. Näiteks ei viitsiks ma minna raamatukokku naisteajakirja lugema, nii nagu ei soovitaks endasugustel minna kinno „Stiilipidu“ vaatama. Aga „Cosmopolitani“ fännidel soovitaksin minna küll.

Peeter Urbla
„Stiilipeo“ võtete
ajal 2004. aastal.

Vahur Puigi fotod

PEETER URBLA on sündinud 2. juunil 1945. aastal Türil. Lõpetanud 1969 Tartu Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna kunstiajaloolasena ja 1977 Moskvas kaheaastased stsenaaristide ja režissööride kursused mängufilmide režissöörina. Täiendanud end 1994 Taanis Ebeltoftis kursustel „Produtsent töötab stsenaariumiga“ ning 1997 MEDIA-2 ja AV-Eureka produtsentide koolitusprogrammis „Twining“. Töötanud 1970 – 1972 Tallinna Kunstihoones kunstiteadlasena, 1973 – 1975 ETVs eesti kaasaegse kunsti teleprogrammide toimetajana, 1976 – 1990 „Tallinnfilmis“ ja „Eesti Telefilmis“ režissööri ja stsenaaristina, 1989 – 1990 ETVs eesti kaasaegse filmi teleprogrammide toimetaja ja režissöörina, 1990 – 1992 oli vabakutseline režissöör ja stsenaarist, 1996 – 1997 Eesti Kinoliidu juhatuse esimees, 1992. aastal rajas AS Exitfilmi, on selle juhataja, produtsent ja režissöör, 1998/99 Balti Meedia Keskuse (Taani) juhatuse liige.

Filmid: alates 1976 paljude dokumentaalfilmide režissöör; 1977 „Promenaad“ (filmikassetis „Karikakramäng“); 1979/80 „31. osakonna hukk“; 1982 „Šlaager“; 1983 „Suletud ring“; 1984 „Võõra nime all“; 1988 „Ma pole turist, ma elan siin“; 1992 „Balti armastuslood“; 1992 „Daam autos“; 2000 „Wrangelite tagasitulek“ (dokfilm); 2002 „Kuningas üheks päevaks“ (dokfilm); 2002 „Potisetod tulevad jälle“ (dokfilm); 2004 „Potisetod. Teine tulemine“ (dokfilm); 2005 „Teekond ruudulisel laudlinal“ (dokfilm); 2005 „Stiilipidu“. Urbla on olnud paljude kodu- ja välismaiste mängu-, lühi- ja dokumentaalfilmide produtsent või kaasprodutsent.